

Discussie over toen en nu

Les 5.2: De koloniale tijd

Punten die een aanzet kunnen geven tot een discussie over de koloniale tijd

Kolonie

Een kolonie is een gebied dat door een ander land is ingenomen. Meestal is dat een gebied in een ander werelddeel. De kolonisator of koloniale mogendheid maakt winst met de verkoop van grondstoffen en producten uit de kolonie. Nederlandse koloniën waren onder meer Nederlands-Indië (het huidige Indonesië), Nederlands-Nieuw-Guinea, de Nederlandse Antillen, Suriname en andere gebieden in het toenmalige Nederlands-Guiana, dat ook wel 'de Wilde Kust' werd genoemd. Nederland had ook enige tijd koloniale bezittingen in Afrika, Brazilië en Noord-Amerika. Ook andere zeevarende landen hadden koloniën.

Het bezit van koloniën was tot in de twintigste eeuw redelijk algemeen geaccepteerd. Het leverde economische voordelen op. Landen met veel koloniën hadden meer macht dan landen met weinig of geen koloniën. Behalve dat speelden ook godsdienstige en culturele motieven een rol: zendingsdrang (andere volken bekeren tot het 'ware geloof') en het idee dat de eigen cultuur van de kolonisator beter en beschaafder was dan die van de oorspronkelijke bewoners.

Toen:

De Nederlanders stichtten in de gekoloniseerde gebieden in West-Indië plantages waarop ze suiker, cacao, koffie, tabak en katoen gingen verbouwen. De plantagehouders bestuurden de plantages en zochten andere mensen om het land te bewerken. Veel oorspronkelijke bewoners van de koloniën waren gestorven aan uitroeiing of aan ziekten die de westerlingen meegebracht hadden. Omgekeerd stierven veel kolonisten aan tropische ziekten.

De inlanders, die Indianen werden genoemd, verzetten zich tegen het werken op de plantages. De westerlingen vonden ze er ook niet geschikt voor. Daarom zochten ze arbeidskrachten in Afrika. Daar werden gevangen genomen Afrikanen door Afrikaanse slavenhandelaren verkocht aan West-Europeanen en verscheept naar de Amerika's om als slaven te werken op de plantages en in de huishouding. De opbrengsten van de plantages werden verscheept naar het thuisland waar ze met veel winst werden verkocht. De oorspronkelijke bewoners en de slaven werden er niet beter van.

1. Wat waren de redenen om andere, vaak overzeese gebieden, te koloniseren? Welke reden was de belangrijkste?
2. Vaak werden de oorspronkelijke bewoners vermoord of weggejaagd uit een gebied dat gekoloniseerd werd. Waarom deden kolonisators dat, denk je?
3. Handelsondernemingen zoals de Verenigde Oostindische Compagnie en de West-Indische Compagnie, sponsorden ook ontdekkingsreizen omdat ze hoopten nieuwe handelsgebieden te vinden. Kun je voorbeelden van ontdekte gebieden noemen die geen kolonie geworden zijn? Kun je voorbeelden van ontdekte gebieden noemen die wel kolonie geworden zijn?
4. Wat is het verschil tussen ontdekken/handel drijven en koloniseren, denk je?
5. Vroeger vonden de meeste mensen het gewoon dat landen koloniën hadden. Vind je het eerlijk dat Nederland de baas was in bijvoorbeeld Suriname en de Antillen? Leg uit waarom je dat vindt.
6. De Nederlanders die in een kolonie woonden en het land bestuurden of er plantages hadden, voelden zich met het gekoloniseerde land verbonden. Ze kregen er ook kinderen en kleinkinderen. Wat denk je: waren de kinderen en kleinkinderen van kolonisten die in een

kolonie, bijvoorbeeld Suriname, geboren en opgegroeid zijn, Surinamers of Nederlanders? Motiveer je antwoord.

7. Net als de Nederlanders waren ook de slaven in Suriname en de Antillen geen oorspronkelijke bewoners. Zij kwamen uit Afrika. Maar hun kinderen en kleinkinderen werden geboren in de koloniën en zouden Afrika nooit zien. Wat denk je, waren de kinderen en kleinkinderen van slaven die in een kolonie, bijvoorbeeld in de Antillen, geboren en opgegroeid zijn, Antillianen of Afrikanen of Nederlanders?
8. Denk eens na met elkaar: Wanneer ben je een Nederlander? Wanneer ben je een Surinamer? Wanneer ben je een Antilliaan? Gaat het er daarbij om waar je bent geboren? Of waar je bent opgegroeid? Of waar je ouders zijn geboren of opgegroeid? Of waar je woont, naar school gaat of werkt? Speelt je gevoel daarbij ook een rol?
9. In landen zoals Nederland, Engeland en Frankrijk, was slavernij al afgeschaft voor het tijdperk van de kolonisatie begon. Maar in de overzeese gebieden, de koloniën, voerden die landen de slavernij weer in. Wat vind je hiervan? Leg uit waarom je dat vindt.

Nu:

In de loop der tijd zijn de meeste koloniën zelfstandige landen geworden of ze zijn op een andere manier als gelijkwaardige landen of onderdelen van het staatsbestel met de vroegere koloniale mogendheid verbonden. Dat proces van losmaken noemen we dekolonisatie.

De Nederlandse koloniën in West-Indië zijn allemaal geruimd of kwijtgeraakt tijdens een oorlog of gedekoloniseerd. Dat gebeurde meestal onder druk van de veranderde wereldopinie en politieke druk vanuit de bevolking van die landen. De meeste landen zijn zelfstandig geworden.

In het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden in 2014 staat:

“Artikel 1.

1. Het Koninkrijk omvat de landen Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.
2. Bonaire, Sint Eustatius en Saba maken elk deel uit van het staatsbestel van Nederland.”

Dat laatste betekent dat ze ervoor hebben gekozen voor een bijzondere status binnen het Nederlandse staatsbestel (= de rijksoverheid, de provincies en de gemeenten). Voor deze drie geldt weer een andere wet: de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

1. Kijken we tegenwoordig anders aan tegen kolonisatie dan vroeger? Zo ja, hoe komt dat en waaruit blijkt dat? Vind je dat er vergeleken met vroeger voldoende is veranderd of nog niet? Licht je antwoord toe.
2. Wat is het verschil tussen een ander land binnenvallen en bezetten en een ander land binnenvallen en koloniseren? Of is er geen verschil?
3. In heel veel spelletjes, zowel bordspelen (bijvoorbeeld De Kolonisten van Catan) als games die je op internet kunt spelen, gaat het over kolonisatie. Kolonisatie van fictieve werelden, dimensies of planeten, noem maar op. Kijk nog eens naar je antwoord en je ideeën bij vraag 1 en 2. Koloniatiespelletjes zijn dan wel spelletjes, maar toch... Zijn er vergelijkingen te maken met hoe je je gedraagt en wat je doet in zo'n spel en hoe kolonisten zich vroeger gedroegen? Wat vind je van je conclusies? Zetten die je aan het denken? Motiveer je antwoord.
4. Veel inwoners van vroegere koloniën, zoals Suriname en de Antillen, kwamen na de verzelfstandiging van hun landen naar Nederland, het land dat hun voorouders als slaven had ingevoerd en uitgebuit. Waarom deden ze dat, denk je?
5. In een land waar mensen met verschillende achtergronden samen leven kan het haast niet anders of je neemt dingen van elkaar over, bijvoorbeeld uitdrukkingen in taal, gewoontes, gebruiken, eten en drinken, feesten. Dat gebeurt al sinds eeuwen, er zijn heel veel

voorbeelden van te vinden. Kun je voorbeelden noemen van dingen die mensen over en weer van elkaar overnemen of waarin ze elkaar beïnvloeden? Wat vind je daarvan?

6. Hoewel de Nederlandse wet discriminatie verbiedt en strafbaar stelt, vindt er nog steeds discriminatie plaats. Dat kan vanwege allerlei redenen zijn. Vanwege iemands afkomst, huidskleur, opleiding, seksuele geaardheid, geloof, politieke overtuiging, leeftijd, en nog veel meer redenen. Wat vind je van discriminatie? Kun je zelf voorbeelden noemen?
7. Als jij in je eigen omgeving ziet of merkt dat iemand gediscrimineerd wordt, doe je dan iets? Of laat je het gebeuren en kijk je een andere kant op? Waarom doe je iets of waarom doe je niets?
8. Wat kun jij als persoon of wat kun je samen met je klas of met de vereniging waarvan je lid bent, doen om discriminatie tegen te gaan?

Canonvenster

[Suriname en de Antillen.](#)